

Proiectul de lege cu privire la **tichetele de masă:** semne de întrebare

Dorin VACULOVSKI,

expert în economie, Laboratorul Sociometric, IDIS „Viitorul”

- Tichetele de masă reprezintă un instrument de politică socială și de asigurare a „responsabilității sociale” a organizației, fiind, în același timp, o bună practică în economiile dezvoltate;
- Conjunctura economică din țară însă este nefavorabilă pentru implementarea sistemului bazat pe tichete de masă, deoarece în situația în care o mare parte din persoanele ocupate formal activează în agricultură, precum și în întreprinderi mici și mijlocii, numărul anual de tichete de masă emise va fi mult mai mic, în timp ce costurile de menținere a sistemului vor fi mari;
- Lipsa unei viziuni de ansamblu privind noul mecanism de funcționare a sistemului creează ambiguitate. Constituirea operatorilor emitenți de tichete de masă, precum și a unor noi societăți de alimentație publică ar putea conduce la riscuri nemăsurabile ca monopol pe piața operatorilor, evaziune fiscală, distribuție inegală a tichetelor între angajați (formali, part-time, temporari, rural/urban etc.), calitatea proastă a serviciilor de alimentare, etc.
- Rolul organizațiilor sindicale din țară în aplicarea sistemului tichetelor de masă este mai puțin evident decât cel al Guvernului în cadrul ”dialogului social”. Iar experiența țărilor Uniunii Europene arată că în condițiile contemporane, rolul sindicatelor în dezvoltarea raporturilor de muncă, respectiv, a funcționalității pieței muncii este primordial. Astfel delegarea unor competențe mai largi sindicatelor din Republica Moldova în procesul de aplicare a sistemului tichetelor de masă la nivel de întreprindere va asigura atât creșterea responsabilității lor, cât și a credibilității angajaților față de aceste organizații care, la moment, este extrem de joasă.

Fundația Friedrich Ebert (FES)

este o fundatie politică social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Cu Republica Moldova, Fundația Friedrich Ebert și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al Fundației.

ADRESA DE CONTACT:

Oficiu Republica Moldova,
Chisinau, bd. Banulescu Bodoni 14/1, et.2, 2012, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 88 58 30

Fax: (373-22) 85 58 31

E-Mail: fes@fes-moldova.org

www.fes-moldova.org

IDIS „Viitorul”

reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiative publice, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică și socială, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul” și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Victor URSU - ursu.victoor@gmail.com,

ADRESA DE CONTACT:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

DESPRE AUTOR:

Dorin VACULOVSKI este expert în economie în cadrul Laboratorului Sociometric al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul".

A absolvit Facultatea de Economie (1990) a Universității de Stat din Moldova. Deține doctoratul în științe economice (1994), Academia de Studii Economice București, România. Succesiv, este absolvent al Cursurilor de Demografie (1992), cu participarea IROMA (București) și INED (Paris) și a Cursului de Politici, Programe și Proiecte Sociale în Noile State Independente (1996), Institutul pentru Dezvoltare Economică al Băncii Mondiale

Calificări și domenii de analiză și consultanță: politici privind piața muncii; economia sectorului public, asigurare socială și sisteme de pensii.

CUPRINS:

INTRODUCERE	4
Tichetele de masă ca instrument de politici sociale	5
Aplicabilitatea sistemului tichetelor de masă	6
Întrebări și recomandări ce au apărut de pe urma proiectului de lege prezentat în februarie 2017	9

INTRODUCERE:

Această lucrare reprezintă o sinteză analitică privind aplicabilitatea proiectului de lege cu privire la tichetele de masă, ridicând un set de întrebări referitor la integritatea și eficacitatea normelor prescrise. Sinteza analitică este efectuată prin prisma unei abordări sociale ce ar însemna că tichetele de masă pot fi privite drept „investiții în capitalul uman”, care pot contribui la bunăstarea salariaților. Totodată, subiectul emiterii și acordării tichetelor de masă, precum și monitorizarea cheltuielilor aferente trezește interesul public, deoarece vizează, în esență, aspecte nu doar sociale, dar și aspecte fiscale, de concurență, transparență și protecție a consumatorilor.

Tichetele de masă reprezintă bonuri valorice care sunt folosite în calitate de instrument de plată pentru produsele alimentare. Spre deosebire de bani, tichetele de masă sunt hârtii de valoare nefungibile (nu pot avea o altă destinație, nu pot fi înlocuite cu alte bonuri cu aceeași destinație, de aceeași valoare, nu pot fi transmise altor persoane).

În prezent, la nivel internațional tichetele de masă reprezintă unul dintre cele mai răspândite beneficii extra-salariale, fiind deductibile la calculul impozitului pe profit pentru operatorii care le emit și pentru întreprinderile de alimentație publică implicate în oferirea produselor alimentare și a meselor calde contra tichete și scutite, totodată, de taxele și impozitele sociale atât pentru angajatori, cât și pentru angajați.

¹ Boiciuc, Alexandru. Tichete de masă 2017: Ce valoare pot avea în prima parte a anului acesta. 3 februarie 2017, http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_44797/Tichete-de-mas%C4%83-2017-Ce-valoare-pot-avea-in-prima-parte-a-anului-acesta.html

² A se vedea: Ciubotaru, Cătălina. Despre tichetele de masă – condiții de acordare și interdicții. 23 septembrie 2013, <http://legestart.ro/despre-tichetele-de-masa-conditii-de-acordare-si-interdictii/>

Tichetele de masă ca instrument de politici sociale

Tichetele de masă, în calitate de instrument de politici sociale din cadrul organizațiilor, reprezintă o practică mai veche în economiile dezvoltate. Astfel de inițiative au fost implementate în Franța în anul 1962, pentru a încuraja companiile să contribuie financiar la o mai bună alimentație a angajaților, *determinând astfel creșterea productivității și îmbunătățirea stării generale de sănătate a populației*³. Totodată, se considera că introducerea lor a fost determinată, în primul rând, de schimbările care au avut loc în viața economică din țările dezvoltate, și anume: *întețirea concurenței* și, prin urmare, *implementarea unor practici manageriale noi, capabile să facă față noilor exigențe economice*. În noile condiții economice, organizațiile, pentru a face față exigențelor de competitivitate, erau nevoite să aplice în construcția managementului propriu noi valori și abordări, printre care:

- **Angajamentul asumat** din partea angajaților față de misiunea și valorile organizației;
- Abordarea angajaților în calitate de **active** ale organizației sau de **capital uman**, în care se investește prin asigurarea posibilităților de învățare și dezvoltarea unei „**organizații care învață**”, precum și prin menținerea sănătății angajaților, pentru a asigura creșterea productivității lor;
- Menținerea calității capitalului uman prin implementarea diverselor măsuri de politică socială pentru angajați (punerea în practică a așa-numitului „**pachet social**”);
- Interese comune ale angajaților și angajatorilor în funcționarea organizației.

În acest context, tichetele de masă reprezintă acel instrument de politică socială la nivel de întreprindere (alături de alte instrumente, precum *tichetele cadou sau cele de vacanță, subvenționarea transportului salariaților*, etc.) cu ajutorul căruia organizațiile au posibilitatea de a-și adapta propriul management la aceste noi valori manageriale.

Tichetele de masă pot fi văzute în calitate de „**investiții în capitalul uman**”, în situația în care ele contribuie nu doar la menținerea sănătății angajaților, dar și la creșterea motivației lor de lucru. Or, oferirea unui prânz cald și echilibrat angajaților în loc de biscuiți și sandwichuri reci le-ar asigura angajatorilor un personal sănătos și competitiv, care contribuie la productivitatea muncii⁴. Totodată, practicile arată că tichetele de masă completează veniturile salariale ale angajaților, sporind „**calitatea vieții active de muncă**” a angajaților.

În prezent, tichetele de masă sunt văzute și ca instrument de asigurare a „**responsabilității sociale**” a întreprinderii dar și ca inițiativă de promovare a nutriției echilibrate a angajaților⁵. Responsabilitatea socială ca o componentă esențială a culturii organizaționale,

³ Wanjek Christopher. Food at Work: Workplace Solutions for Malnutrition, Obesity and Chronic Diseases, Geneva, ILO, 2005, pp.179-180

⁴ Ederned, Ce sunt tichetele de masă? 18 august 2013, https://www.edenred.ro/ro/articole-si-discutii-fiscale/articole/_ce-sunt-tichetele-de-masa?artid=10

⁵ Edenred. Press Release October 3, 2013 Edenred launches Ideal meal, its global corporate social responsibility approach in favor of healthy nutrition, https://www.edenred.pl/web/pageFiles/kcfinder/files/Press%20release/CP_Edenred_Ideal_meal_EN.pdf

implică eforturi mari de menținere a unui mediu de lucru curat, dar și promovarea unui stil de viață sănătos în rândul angajaților, ceea ce scoate în evidență alimentarea sănătoasă și bogată în proteine, glucide, lipide, la care se adaugă apa potabilă, vitaminele și fibrele alimentare, toate preluate din produse naturale și ecologice. Or, în condițiile actuale, *managerii implicați în afaceri trebuie să fie preocupați nu doar de maximizarea profitului, dar și de starea de sănătate a angajaților, să vină cu contribuții în soluționarea problemelor sociale și de sănătate la nivel de întreprindere și comunitate, cum ar fi îmbunătățirea calității vieții a angajaților, accesul la apă potabilă, alimentare sănătoasă, protejarea mediului înconjurător, etc. Astfel, tichetele de masă pot fi considerate un factor destul de important de asigurare a sănătății populației angajate.*

Implementarea acestui instrument de politică socială poate avea și un efect pozitiv *nu doar la nivel de organizație, pentru angajatori și pentru angajați, dar și, în general, la nivel de economie națională.* Tichetele de masă contribuie la creșterea veniturilor salariale ale angajaților și, respectiv, la creșterea consumului lor personal. Prin urmare, datorită efectului de multiplicare, acestea pot contribui la stimularea creșterii economice, însă care poate fi determinată nu doar de creșterea consumului, dar și de rezultatele economice ale organizațiilor care aplică sistemul tichetelor de masă.

Cu toate că în prezent există mai multe păreri contradictorii privind oportunitatea aplicării sistemului tichetelor de masă, acestea trebuie atent analizate pentru a scoate în evidență beneficiile pe care le poate obține organizațiile și economia națională, în comparație cu riscurile pe care acestea le pot provoca. O asemenea abordare a acestui instrument va permite ca politica publică bazată pe implementarea tichetelor de masă să corespundă atât criteriilor de eficiență, cât și criteriilor de echitate pentru toți actorii interesați în implementarea lui: angajatori, angajați, operatori de emitere a tichetelor, întreprinderile de alimentație publică care se vor antrena în deservirea angajaților prin intermediul acestor tichete de masă, instituțiile care vor monitoriza corectitudinea gestionării tichetelor de masă etc.

Astfel, unii experți consideră că tichetele de masă pot provoca o creștere a cheltuielilor de muncă, respectiv, a cheltuielilor de producție care vor conduce și la creșterea prețurilor bunurilor produse. Acest fapt va genera fie diminuarea competitivității organizațiilor care vor aplica tichetele de masă, fie procese inflaționiste. Economia muncii califică „tichetele de masă” drept cheltuieli quasi-constante de muncă (aproape constante) care nu se află în relație directă cu cifra de afaceri a organizației, dar în relație cu numărul de angajați, fiind de facto o cheltuială fixă⁶. Din acest considerent inserarea lor în costurile totale de producție, respec-

Aplicabilitatea sistemului tichetelor de masă

⁶ România în Uniunea Europeană. Potențialul de convergență. Supliment al Revistei de Economie teoretică și aplicată. p. 312, <http://store.ectap.ro/suplimente/supliment.pdf>

tiv, în prețul bunurilor este una indirectă. De regulă, finanțarea tichetelor de masă se face fie din costurile totale de producție, fie din profitul organizației. De aceea, o creștere a prețurilor bunurilor produse de pe urma implementării tichetelor de masă nu va fi atât de esențială. Organizația poate obține o creștere a productivității muncii angajaților, respectiv, o creștere a rezultatelor economice ale organizației.

Implementarea tichetelor de masă necesită implicarea unor organizații sau specialiști competenți care vor gestiona procesul de emiteri și distribuire a acestor tichete de masă. Este vorba despre aplicarea unor practici, necunoscute, deocamdată, în Republica Moldova, care trebuie preluate din țări cu experiență ca Franța, Slovacia, România, Polonia ș.a. și care vor genera costuri destul de mari. Pe de altă parte, aplicarea în practică a sistemului tichetelor de masă presupune și apariția unor noi operatori care vor emite aceste tichete, precum și noi instituții de alimentație publică, ceea ce va conduce la crearea de noi locuri de muncă durabile. Prin constituirea operatorilor emitenți de tichete de masă, precum și prin constituirea unor noi societăți de alimentație publică se stimulează activitatea economică. În același context, apariția acestor actori ar putea conduce la riscuri nemăsurabile ca monopol pe piața operatorilor, evaziune fiscală, distribuție inegală a tichetelor între angajați (formali, part-time, temporari, rural/urban etc.), calitatea proastă a serviciilor de alimentare, etc.

Implementarea tichetelor de masă ar putea conduce și la o reticență din partea angajatorilor vis-a-vis de acestea, în situația în care majoritatea organizațiilor se confruntă cu anumite probleme în ceea ce privește eficiența economică și competitivitatea, iar organizațiile bugetare sunt constrânse de resursele limitate determinate de bugetele restrictive. De regulă, sistemul tichetelor de masă este mai răspândit în țările industrializate în care gradul de concurență este la un nivel ridicat, iar angajatorii văd în acesta un mijloc destul de eficient pentru a-și păstra un potențial uman competitiv pentru a face față concurenței destul de intense. În situația în care profitabilitatea și productivitatea întreprinderilor din Republica Moldova este destul de mică, iar instituțiile bugetare se confruntă cu un buget restrictiv, sistemul tichetelor de masă ar putea să fie nepopular și neatractiv pentru angajatori. Drept exemplu poate servi aplicarea destul de modestă în practică a HG nr. 144 din 26.02 2014⁷.

Nu putem exclude din contextul general *riscul proceselor inflaționiste de pe urma aplicării tichetelor de masă*. Într-adevăr, tichetele de masă, în calitate de mijloc de plată, care reprezintă, într-un fel, hârtii de valoare specifice (nefungibile), completează agregatul monetar M2⁸ și conduce la creșterea masei monetare. Pentru Republica Moldova unde numărul persoanelor ocupate formal constituie circa 776 mii persoane (2016), iar numărul de zile lucrătoare pe an constituie, respectiv, 250, asigurarea tuturor angajaților cu

⁷ HGO, 2014, „Hotărâre nr. 144, din 26.02.2014, pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cuantumul și criteriile de stabilire a cheltuielilor suportate și determinate de angajator pentru transportul, hrana și studiile profesionale ale angajatului”, Monitorul Oficial Nr. 4952 din 28.02.2014.

⁸ Agregatul monetar M2 – masa monetară care include pe lângă bani în sens restrâns (componente monetare care pot fi transformate cu ușurință în lichiditate, și anume moneda propriu-zisă, cecuri de călătorie, depozitele la băncile comerciale, băncile mutuale sau de economii) și depozitele cu durată inițială de până la doi ani inclusiv.

tichete de masă în valoare de 45 de lei ar **conduce la majorarea masei monetare M2 cu maximum 8,73 miliarde de lei, sau cu circa 18,7%**. Însă, în situația în care o mare parte din persoanele ocupate formal activează în agricultură, precum și în întreprinderi mici și mijlocii, numărul anual de tichete de masă emise va fi mult mai mic, respectiv, și creșterea masei monetare M2 va crește mult mai puțin. Prin urmare, riscul *proceselor inflaționiste nu este atât de mare*.

Se invocă faptul că tichetele de masă ar putea stimula *evaziunea fiscală*. Totodată, experiența țărilor care deja aplică sistemul tichetelor de masă de mai mulți ani arată că tichetele de masă, din contra, conduc la diminuarea evaziunii fiscale (prin diminuarea plăților salariilor în plic și descurajarea ocupării informale). Totodată, statul, într-adevăr, ar putea obține venituri mai mici la buget în situația în care tichetele de masă nu sunt impozitate. Pe de altă parte, acest deficit de venituri la buget poate fi compensat prin creșterea taxelor la valoarea adăugată pentru bunurile procurate prin intermediul acestor tichete.

Un alt risc cu care s-ar putea confrunta sistemul tichetelor de masă este și *incapacitatea instituțiilor competente de a monitoriza realizarea în practică a implementării sistemului tichetelor de masă*. Experiența unor țări care deja au implementat acest sistem arată că obiectivele acestui instrument de politică socială din cadrul organizațiilor de a asigura angajații cu o masă caldă sunt realizate doar la 25%⁹. Din cauza unor lacune în legislație, sau din cauza monitorizării insuficiente a acestui instrument de către instituțiile competente angajații își pot procura cu tichete de masă nu doar produse alimentare, dar și țigări sau băuturi alcoolice sau alte mărfuri nealimentare, compromițând astfel obiectivul de bază al tichetelor de masă, cel de asigurare a sănătății angajaților¹⁰.

Un alt risc legat de implementarea sistemului tichetelor de masă poate fi considerat și *lipsa resurselor necesare în buget* pentru implementarea acestui proiect social. Or, o asemenea inițiativă necesită o implicare destul de activă a statului. În acest sens, o analiză SWOT ar ajuta la compararea punctelor tari și a celor slabe ale noului instrument de politici sociale care ar putea fi implementat.

⁹ Adrian Bărbulescu , Tichetele de masă, 200 milioane de euro pierdere anuală 27 martie 2016 <http://www.romania-libera.ro/special/investigatii/tichetele-de-masa--200-milioane-de-euro-pierdere-anuala-411473#>

¹⁰ Idem

Analiza **SWOT** privind implementarea **sistemului tichetelor de masă** în Republica Moldova

Puncte tari

Tichetele de masă:

1. Sunt considerate un factor destul de important de asigurare a sănătății populației
2. Completând veniturile salariale ale angajaților, conduc la creșterea bunăstării lor și, prin urmare, la creșterea „calității vieții active de muncă” a angajaților;
3. Contribuie la motivarea angajaților și creșterea atașamentului lor față de organizații;
4. Contribuie la creșterea rezultatelor economice ale organizației (de ex. a productivității muncii, a competitivității etc.);
5. Sunt văzute în calitate de instrument de asigurare a „responsabilității sociale” a organizației;
6. Contribuie la creșterea consumului și, prin urmare, datorită efectului de multiplicare, acestea pot contribui la stimularea creșterii economice.

Puncte slabe

1. Tichetele de masă contribuie la creșterea cheltuielilor necesare pentru întreținerea angajaților în cadrul organizațiilor și, respectiv, la creșterea cheltuielilor totale suportate de către organizație;
2. Implementarea tichetelor de masă necesită găsirea (pregătirea) unor specialiști competenți în domeniul dat, precum și aplicarea unor practici, necunoscute în prezent în Republica Moldova;
3. Lipsa unei viziuni de ansamblu privind noul mecanism de funcționare a sistemului de politică socială bazat pe tichete de masă;
4. Conjunctura economică din Republica Moldova este nefavorabilă pentru implementarea sistemului bazat pe tichete de masă (sistemul dat este mai potrivit pentru țările industrializate);
5. Lipsa mijloacelor necesare (financiare, resurse umane calificate, etc.) pentru implementarea acestui proiect social.

Oportunități

1. Hotărârea guvernului nr. 144, din 26.02.2014, „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cuantumul și criteriile de stabilire a cheltuielilor suportate și determinate de angajator pentru transportul, hrana și studiile profesionale ale angajatului;
2. Implementarea tichetelor de masă electronice de către angajatori conform politicilor lor interne de management;
3. Alocarea unei sume de bani (cu regim de neimpozitare) pentru alimentarea angajaților (inclusiv și celor din sectorul public), ocolind „tichetele de masă”;
4. Apelarea la servicii de „catering”;
5. Renunțarea la proiectele de politică socială în cadrul organizațiilor.

Riscuri

1. Aplicarea tichetelor de masă poate conduce la declanșarea unor procese inflaționiste prin creșterea masei monetare (agregatul monetar M2).
2. Aplicarea tichetelor de masă poate stimula evaziunea fiscală;
3. Aplicarea tichetelor de masă pot genera reticențe din partea angajatorilor pe fundalul realităților economice existente în Republica Moldova;
4. Existența unor instituții slabe care ar avea competențele necesare de a asigura controlul necesar de funcționare a sistemului bazat pe tichetele de masă ar compromite funcționarea legii (practicile internaționale confirmă acest fapt).

În aceeași ordine de idei, considerăm oportun să examinăm relevanța tichetelor de masă versus alocațiile bănești.

Tichete de masă Alocații bănești

- Sunt personalizate (nefungibile);
- Reprezintă o măsură de politică socială direcționată;
- Nu sunt afectate de inflația prețurilor externe, dacă contractele și prețurile sunt stabilite înainte de intervenție. Cu toate acestea, dacă prețurile stabilite sunt prea mici, vânzătorii pot crea deficit de aprovizionare falsă.
- Asigură un grad mai mare de libertate pentru angajați;
- Contribuie la diminuarea volumului „salariilor în plic”;
- Permit mai multe opțiuni, luând în considerare preferințele beneficiarilor, de ex. aprovizionarea sezonieră cu alimente proaspete și alte produse alimentare disponibile în centrele comerciale de alimentare;
- Beneficiarii pot opta pentru cel mai bun raport între calitate și preț.

Întrebări ridicate de proiectul de lege prezentat în februarie 2017 și recomandări

1. De ce valoarea nominală a tichetului de masă trebuie să fie de 45 de lei?

Faptul că această cifră este preluată din calculele minimului de existență alimentară nu este convingătoare. Or, minimul de existență alimentară presupune 3 mese, pe când tichetul de masă este preconizat doar pentru o masă. Totodată, în majoritatea cantinelor din Republica Moldova, o masă completă de prânz valorează mult mai puțin decât 45 de lei. În această situație ar fi oportun ca valoarea tichetului de masă să fie obiectul unor negocieri tripartite între sindicate, patronate și Guvern, asemenea salariului pentru prima categorie de calificare. Mai mult, tichetele de masă ar putea reprezenta și o clauză în contractele colective de muncă la nivel de întreprindere, precum și în contractele individuale de muncă.

2. Nu este clar ce va întâmpla cu restul valorii tichetului în situația în care angajatul va procura cu ajutorul tichetului o cantitate mai mică de alimente.

În situația în care angajații nu vor utiliza valoarea tichetului de masă pe deplin va avea loc un transfer de câștig de la angajat la instituțiile de alimentație publică, ceea ce va genera o situație de inechitate socială în favoarea instituțiilor de alimentație publică și în defavoarea angajaților.

3. De ce în lege nu se menționează nimic despre rolul organizațiilor sindicale în aplicarea sistemului tichetelor de masă?

Proiectul de lege privind implementarea sistemului tichetelor de masă prezentat de către președintele parlamentului Republicii Moldova în februarie 2017 a provocat și o serie de întrebări, printre care:

Or, experiența țărilor Uniunii Europene arată că în condițiile contemporane, rolul sindicatelor în dezvoltarea raporturilor de muncă, respectiv, a funcționalității pieței muncii este primordial. Iar sistemul tichetelor de masă ca element al „responsabilității sociale” a organizației trebuie să se realizeze anume prin intermediul instrumentelor de „dialog social”. Prin delegarea unor competențe mai largi sindicatelor din Republica Moldova în procesul de aplicare a sistemului tichetelor de masă la nivel de întreprindere se va asigura și creșterea responsabilității lor, precum și creșterea credibilității angajaților față de aceste organizații care, la moment, este extrem de joasă.

4. De ce în desemnarea operatorilor de emitere a tichetelor de masă nu sunt implicate instituțiile financiare, precum Ministerul finanțelor sau Banca Națională?

Or, în situația în care tichetele de masă reprezintă, într-un fel, hârtii de valoare, ar fi oportun ca în desemnarea dreptului de operator (acordarea licenței) să fie implicați fie Ministerul de Finanțe, fie Banca Națională. De exemplu, în România, responsabili de licențierea și monitorizarea activității operatorilor de emitere a tichetelor de masă este Ministerul Finanțelor Publice. În același context, nu este clar câți operatori de emitere a tichetelor vor fi prezenți pe piață. Or, în situația desemnării unui singur operator apare riscul apariției situației de monopol care ar genera o situație de eșec al pieței pe segmentul dat, și în ultimă instanță, la o nemotivare a angajatorilor de a apela la acest instrument important de politică socială din cadrul întreprinderilor.

5. Respectând caracterul nefungibil, tichetele de masă trebuie să fie nominalizate sau codificate, ceea ce în lege nu este menționat.

Acest fapt va conduce la neadmiterea transmiterii tichetelor altor persoane, precum și transformării acestui instrument de politică socială în unul direcționat. Asigurarea caracterului nefungibil în noile condiții economice ar fi oportun de realizat prin implementarea tichetelor de masă electronice. Totodată, experiența altor țări arată că tichetele de masă pe suport electronic pot fi utilizate doar în unități de alimentație publică, magazine alimentare, cantine-restaurant, care au încheiat contracte cu unitățile emitente de tichete de masă pe suport electronic, și trebuie să permită utilizarea, în mod exclusiv, în scopul folosirii alocației individuale de hrană.

6. De ce numărul de tichete acordate angajaților se determină în funcție de numărul de zile lucrate luna anterioară?

Ar fi oportun ca numărul de tichete să fie coordonat cu numărul de zile ce urmează a fi lucrate de către angajat în luna ce urmează, conform tabelului de evidență a zilelor lucrate de către angajat.

7. Nu este clar nici mecanismul de rambursare a tichetelor de masă în situația în care acestea nu au fost utilizate de către angajați.

Astfel, luând în considerare aceste comentarii, legea privind tichetele de masă, propusă spre discuții publice, poate deveni o *lege funcțională, eficientă și echitabilă* pentru toți actorii implicați în procesul de acordare și utilizare a tichetelor de masă, dacă se vor găsi răspunsuri viabile cel puțin la aceste întrebări prioritare și instrumente de monitorizare a riscurilor enunțate mai sus.

Referințe bibliografice:

1. Candu, Andrian. 2017, Proiectul de lege cu privire la tichetele de masă, <http://candu.md/evenimentesicomunicate/proiectuldelegecuprivirelaticheteledemasa/>
2. Stratan, Alexandru. Impactul socioeconomic al introducerii tichetelor de masă în Republica Moldova, Institutul de Economie, Finanțe și Statistică, Chișinău, 2013, https://ince.md/uploads/files/1386916112_tichetedemasa201313dec.
3. Armstrong Michael. „Managementul resurselor umane. Manual de practică”, B. editura CODEX, 2003.
4. Bărbulescu, Adrian. Tichetele de masă, 200 milioane de euro pierdere anuală 27 martie 2016 <http://www.romanialibera.ro/special/investigatii/tichetele-de-masa--200-milioane-de-euro-pierdere-anuala-411473#>
5. Legea privind acordarea tichetelor de masa - Legea 142/1998 privind acordarea tichetelor de masa <http://legislatiamuncii.manager.ro/a/15795/legea-privind-acordarea-tichetelor-de-masa-legea-142-1998-privind-acordarea-tichetelor-de-masa.html>
6. Boiciuc, Alexandru. Tichete de masă 2017: Ce valoare pot avea în prima parte a anului acesta. 3 februarie 2017, http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_44797/Tichete-de-mas%C4%83-2017-Ce-valoare-pot-avea-in-prima-parte-a-anului-acesta.html
7. Ciubotaru, Cătălina. Despre tichetele de masă – condiții de acordare și interdicții. 23 septembrie 2013, <http://legestart.ro/despre-tichetele-de-masa-conditii-de-acordare-si-interdictii/>
8. Wanjek Christopher. Food at Work: Workplace Solutions for Malnutrition, Obesity and Chronic Diseases, Geneva, ILO, 2005, pp.179-180
9. România în Uniunea Europeană. Potențialul de convergență. Supliment al Revistei de Economie teoretică și aplicată. p. 312, <http://store.ectap.ro/suplimente/supliment.pdf>
10. Edenred. Ce sunt tichetele de masă? 18 august 2013, https://www.edenred.ro/ro/articole-si-discutii-fiscale/articole/_ce-sunt-tichetele-de-masa?artid=10
11. Edenred. Press Release October 3, 2013 Edenred launches Ideal meal, its global corporate social responsibility approach in favour of healthy nutrition, https://www.edenred.pl/web/pageFiles/kcfinder/files/Press%20release/CP_Edenred_Ideal_meal_EN.pdf
12. HGO, 2014, „Hotărâre nr. 144, din 26.02.2014, pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cuantumul și criteriile de stabilire a cheltuielilor suportate și determinate de angajator pentru transportul, hrana și studiile profesionale ale angajatului”, Monitorul Oficial Nr. 4952 din 28.02.2014.